

Technisch en begrijpend lezen

Toelichting bij het schema technisch en begrijpend lezen

Leeslijn of Leespraat

Waar voorheen zo lang mogelijk werd gewerkt aan leesvoorwaarden om te leren lezen volgens de methode van klank-tekenkoppeling, is daar met de mogelijkheden die de methode Leespraat biedt, verandering in gekomen. Er wordt niet meer afgewacht of leren lezen volgens de klank-tegenkoppeling wel lukt, om vervolgens, vaak pas in het VSO, over te gaan op praktisch lezen. Voortschrijdend inzicht heeft geleid tot een veel vroegere keuze tussen het leren lezen volgende de synthese analyse methode (bijvoorbeeld: de Leeslijn) en de globaalmethode (bijvoorbeeld: Leespraat).

Hiervoor worden de volgende richtlijnen gebruikt:

- leerlingen die leerroute 3 of 4 volgen leren lezen volgens de methode van de klanktekenkoppeling (synthese en analyse). In de onderbouw van het SO wordt met deze leerlingen gewerkt aan de leesvoorwaarden. Deze voorwaarden worden minimaal één keer per jaar getoetst met de leesvoorwaardentoets.
- Leerlingen die leerroute 2 volgen of leerlingen uit leerroute 3 met (zeer) zwakke auditieve vaardigheden en/of een (zeer)moeizame taalontwikkeling leren lezen volgens de globaalmethode. Vooral wanneer dat auditieve deelvaardigheden als auditief geheugen en auditieve synthese zwak zijn, wordt al op heel jonge leeftijd Leespraat ingezet. In eerste instantie heeft Leespraat hier dan het doel om te leren praten en vervolgens om te leren lezen.

Afhankelijk van de ontwikkeling van de leerling en de resultaten wordt voordat leerlingen naar de middenbouw gaan gekozen tussen het leren lezen volgens de methode de Leesweg, dus volgens de methode van klank-tekenkoppeling of Leespraat, dus volgens het lezen door middel van het benoemen van globaalwoorden.

Deze keuzes worden gemaakt door de leerkracht in samenspraak met het ZT, tijdens een plan- of leerlingbespreking. Bij twijfel worden er extra toetsen afgenomen met betrekking tot auditieve en visuele deelvaardigheden zoals deze zijn ontwikkeld door A.J.C.Struikma en A van der Ley (VU uitgeverij, 2012)

Begrijpend lezen start bij alle leerlingen met begrijpend luisteren volgens de groene pictogrammen (wie, waar, begin verhaal, eind verhaal en verloop verhaal)

Leespraat

Leespraat

Bij Leespraat, leerlingen met leerroute 2 wordt gestart met het benoemen van woorden uit de belevingswereld volgens de methode kiezen, matchen benoemen, het lezen van zinnen en verhalen. Wanneer een leerling goede vorderingen maakt, wordt er overgegaan tot het aanleren van de letters en vervolgens ook woorddelen. Bij het aanleren van de letters mogen deze wel geflitst, maar niet gesynthetiseerd worden tot woorden.

Wanneer alle letters zijn aangeleerd en er is directe woordherkenning, ook van niet aangeboden woorden, dan wordt de overstap gemaakt naar het lezen van de boekjes van de Leeslijn (serie 1 of verder). Leerlingen maken geen werkbladen. Wel kan deze manier van werken aangevuld met de methode Connect woordherkenning (Uitgeverij Boom, Smits, A & Braams, T, 2006). Een methode waar teksten veel worden herhaald en moeilijke woorden extra aandacht krijgen. De leerling volgt vervolgens in het stroomschema de lijn van de reguliere leerlingen.

Als het niveau van direct herkennen van niet aangeboden woorden niet wordt bereikt, blijft de leerling lezen met de methode Leespraat. In het VSO veranderen echter de woorden van belevingswoorden in functiewoorden.

Leeslijn

Leerlingen die leerroute 3 en 4 volgen starten in de onderbouw van het SO met leesfase 1, 2, en 3, de leesvoorwaarden volgens de methode van De Leeslijn. En worden minimaal één maal per jaar getoetst met de leesvoorwaardentoets.

Wanneer er voldoende leesvoorwaarden zijn gehaald, wordt begonnen met het lezen volgens leesfase 4 van de methode van de Leesweg met behulp van de leerstofpakketten. Afhankelijk van de behoefte van de leerling worden ook de werkbladen van Leesweg Speciaal ingezet. De Leesweg wordt ondersteund door het programma Ambrasoft op de computer waar in de pakkettrainer de basiswoorden van de Leeslijn zijn opgenomen. Het streven is om minimaal één letter per 14 dagen aan te bieden. Dit is vooral in het begin belangrijk om de samenhang tussen de letters en de transfer van letters naar woorden te kunnen maken.

Nadat leesfase 4 (blok a en b) van de Leesweg, waarin alle letters worden aangeboden, is afgesloten, wordt technisch lezen voortgezet met leesfase 5 en 6 (ILO 1 t/m 6). Wanneer leesfase 4 niet is afgesloten als een leerling naar het VSO gaat, wordt De Leeslijn niet gecontinueerd en overgegaan op Leespraat. Ondanks dat begrijpend lezen, wat ook in deze fase al ingezet wordt, is het belangrijk tijdens het leesproces dat er minimaal één of twee keer per week met de leerlingen technisch te lezen geoefend wordt, om voldoende instructietijd te kunnen besteden aan bijvoorbeeld speciale klankgroepen en het lezen over de regel heen. Nadat ILO 6(Cito E4) is afgerond, dus voordat de leerling in leesfase 7 is aangekomen, wordt de Leeslijn niet meer ingezet. Het gaat dan bij de Leeslijn vooral om vloeiend lezen en voorlezen. Doelen die ook gehaald kunnen worden door veel aandacht te besteden aan begrijpend lezen.

Begrijpend luisteren

Alle leerlingen starten in de onderbouw met strategisch begrijpend luisteren, zoals dit wordt omschreven in de tussen doelen van het Expertise Centrum Nederlands, als voorbereiding op begrijpend lezen. Daarvoor wordt gebruik gemaakt van groene pictogrammen, gebaseerd op de pictogrammen uit Stimulerende lees-en schrijfactiviteiten in de onderbouw (Kleef, M. van, 2002), om het verhaalschema met de leerlingen te bespreken. Dit boek is aanwezig in de orthotheek van de school.

Begrijpend lezen

Wanneer, bij technisch lezen alle letters zijn aangeleerd en men start met ILO 1, wordt ook, minimaal twee maal per week Humpie Dumpie ingezet, als kennismaking met begrijpend lezen. Het is de bedoeling dat de 6 deeltjes van Humpie Dumpie verwerkt worden tijdens het lezen van ILO 2 en 3. Wanneer deze zijn afgerond wordt Lees, Kijk en Doe (CED) ingezet. Met deze methode krijgen leerlingen instructie strategisch begrijpend lezen op niveau van ILO 1, 2, en 3. Aangekomen bij ILO 3 kunnen ook de vragen en extra verwerking ingezet worden, die door de school zelf ontwikkeld is, gebaseerd op de 4 V's (Onderwijs Maak Je Samen): Voorkennis, voorspellen, visualiseren en vragen. De meest belangrijke manier van instructie bij begrijpend lezen is het hardop voordoen, modeling. Zoals dat wordt omschreven in Werken aan tussendoelen beginnende geletterdheid (Expertise Centrum Nederlands, Verhoeven, L & Aarnoutse, C, 2013). Na de instructie begrijpend lezen volgens de methode Lees Kijk en Doe wordt er voor instructie begrijpend lezen gebruik gemaakt van de methode Nieuwsbegrip (CED). Wanneer leerlingen lezen op niveau van Cito E4, bestaat het leesonderwijs alleen nog uit begrijpend lezen met behulp van de Mini info boekjes, Nieuwsbegrip en Kidsweek Junior.